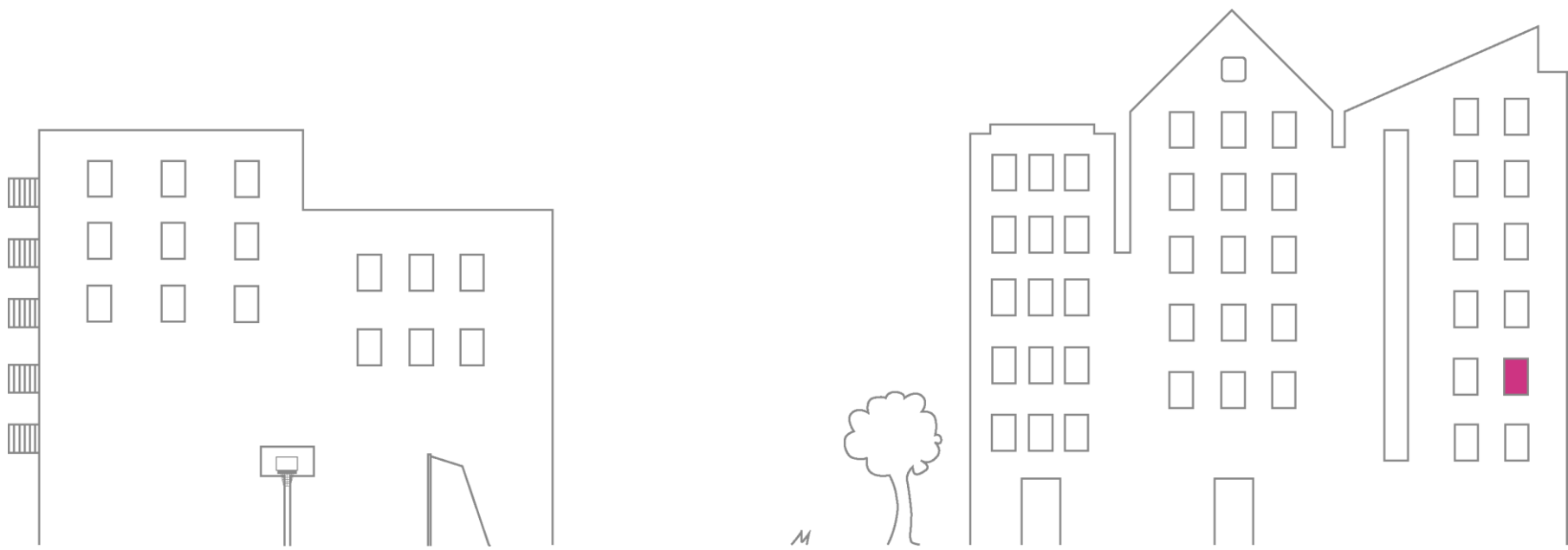

Etablering av eierseksjonssameier

Elisabeth Aas Nilsen, advokat NBBL

Oslo, 3. november 2016

Hva er et eierseksjonssameie? § 1

Med eierseksjon forstås

- Sameieandel i bebygd eiendom med tilknyttet enerett til bruk av en eller flere **boliger** eller **andre bruksenheter** i eiendommen.

En seksjonssameier er sameier i hele bygningen og tomten, og har eksklusiv bruksrett til bestemte deler av eiendommen.

En boligsameier vil ha enerett til boligen og tilleggsdeler, og bruksrett til fellesarealer.

Eierseksjonsloven

- lov om eierseksjoner av 23.5.1997 nr. 31
- loven er **ufravikelig** med mindre annet fremgår av den enkelte bestemmelse, jf. § 4

Loven er under revisjon

- NOU 2014:6 Revisjon av eierseksjonsloven
- høringsfrist 15.12.2014
- Ot.prp. i desember 2016

Eierseksjonsameie er ikke et selskap

Et eierseksjonssameie er ikke et selskap, men en sammenslutning av eiere

- etableres ved seksjoneringen, § 5 (tinglysning av kommunalt seksjoneringsvedtak)
- opprettes ikke ved stiftelsesmøte eller konstituerende møte

Boligbyggelagets risiko

Innebærer i hovedsak samme risiko som ved bygging av borettslag

- ansvar for usolgte boliger
- ansvar etter bustadoppføringslova/avhendingslova
- ansvar i opp til 13 år, jf. foreldelsesloven

På samme måte som for borettslag tilsier det at bygging skjer i datterselskap.

Enten bolig eller næringsseksjoner

Bolig: alle seksjoner som skal brukes til bolig. Også fritidsbolig.

Næring: alt annet enn bolig, også garasje.

Ønsker man å regulere hva slags næringsvirksomhet som skal drives i næringsseksjonen, må det fastsettes i vedtektene.

Samleseksjon: seksjon som består av enten alle boligene eller alle næringslokalene.

Eierseksjonsformen **må** benyttes når

- leilighetene skal benyttes til utleie
- når det skal selges næringslokaler

- Boligsameie: kun boligseksjoner
- Næringsssameier: kun næringsseksjoner
- Kombinasjonssameier: både bolig- og næringsseksjoner

Kombinasjonssameiene

- risiko for ulike interesser
- ulik bruk av fellesarealer
- risiko for ulemper for boligseksjonene
- uenighet om vedlikehold og standardhevinger
- viktig å tenke gjennom og regulere i vedtektene ved seksjonering

Kun to aktuelle eierformer for bolig: borettslag eller eierseksjonssameie

Esl. § 2 skal hindre at det blir etablert sameier som svarer til eierseksjoner:

- det kan ikke avtales bruksrett til bolig for mer enn ti år
- sameieandel i bebygd eiendom kan ikke pantsettes hvis sameieren har enerett til bruk

Borettslagloven § 1-4 forbyr boligaksjeselskap.

Seksjonering og registrering

Eierseksjoner opprettes ved tinglysning av kommunalt seksjoneringsvedtak, jf. § 5.

Likevel hensiktsmessig med «konstituerende sameiermøte» etter seksjonering og før overtakelse (og evt. registrering) med bla valg av

- styre
- forretningsfører/regnskapsfører
- revisor

Kommunens saksbehandling

- Seksjoneringsbegjæringen sendes til den kommunen hvor eiendommen ligger.
- Kommunen kontrollerer om begjæringen og tegningene oppfyller lovens vilkår.
- Kommunene skal sende nødvendig dokumentasjon for opprettelse for grunnboksblad for hver seksjon, jf. § 11.
- Det kan være lang saksbehandlingstid!

Registrering i Foretaksregisteret, esl. § 11

- Sameier med ni eller flere seksjoner må registreres i foretaksregisteret innen seks måneder etter tinglysning.
- Øvrige sameier *kan* registreres.

Vedlegg til registermeldningen

- seksjoneringsbegjæring med tinglysningsstempel
- vedtekter
- protokoll fra sameiermøte som viser valg av styre og evt revisor

Når bør seksjonering finne sted?

- Tidligste mulighet for **planlagt bygging**: når igangsettingstillatelse foreligger.
- I **bestående byggverk**: seksjonering kan bare omfatte utbygde enheter.
- Ingen grunn til å vente, hjemmelsinnehaver har stemmerett for samtlige seksjoner.

- Seksjoneringen må være foretatt før overføring av første seksjon.
- Ved for sen seksjonering oppstår de samme problemer som ved for sen stiftelse av borettslag.

Hva kan seksjoneringen gå ut på? § 6

- Må være **en** grunneiendom eller anleggseiendom, § 6 tredje ledd. Dispensasjonsadgang for kommunen i «særlige tilfeller» jf § 8 fjerde ledd.
- Tomten kan være festet eller eid.
- Det kan være flere bygninger på eiendommen, for eksempel kan to eneboliger seksjoneres.
- Alle bruksenheter må være omfattet.

Til hver sameieandel skal det knyttes enerett til bruk av en bruksenhet, § 6 første ledd.

Bruksenheten består av hoveddel og eventuelt tilleggsdel.

Hoveddelen

- må være klart avgrenset, dvs. objektivt konstaterbare skiller
- sammenhengende del av eiendommen, man må kunne nå alle deler av eiendommen uten å passere fellesareal
- må ha egen inngang

Tilleggsdel

- rom som skal høre til seksjonen men som ikke er sammenhengende med hoveddelen
- for eksempel boder, garasje, deler av tomt
- ikke balkonger og terrasser (hoveddel eller fellesareal)

Standardkrav, esl. § 6

Boligseksjoner må ha innenfor hoveddelen:

- kjøkken
- bad og wc innenfor hoveddelen, og bad og wc må være i eget eller egne rom

Unntak for fritidsboliger og samleseksjoner.

Fellesareal, esl. § 6

- Fellesareal er alt areal som ikke hører til en bruksenhet.
- Ved opprettelsen av eierseksjonssameier skal også vaktmesterbolig, felles garasje og liknende areal som skal tjene til sameiernes felles bruk eller eiendommens drift, være fellesareal.
- Det samme gjelder areal som etter bestemmelser/vedtak/tillatelser gitt i medhold av plan- og bygningsloven skal tjene beboernes eller bebyggelsens felles behov.
- Det kan ikke knyttes varig enerett til bruk av fellesarealer (§ 19)

Sameierbrøk, esl. § 7

- Gir uttrykk for hvor stor ideell andel av eiendommen som eies av den enkelte sameier.
- Har betydning for fordeling av kostnader, inntekter og forpliktelser overfor tredjemann.

Hvordan fastsette sameierbrøken?

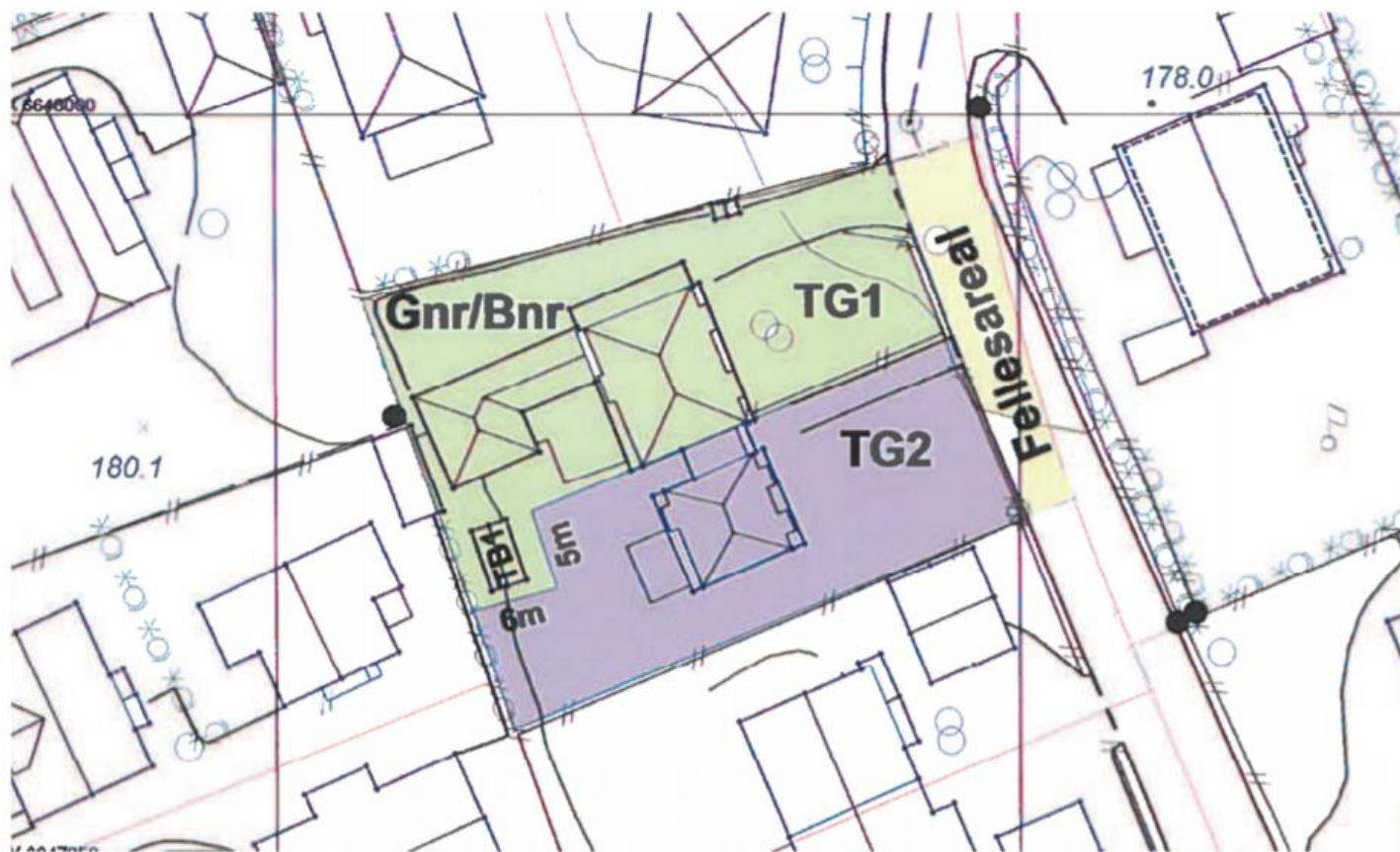
- Eierseksjonsloven har ingen regler for hvordan brøken skal fastsettes.
- Bare boliger: vanlig med brøk basert på areal av selve boligen
- Kombinert: ofte verdiforholdene, da næringsseksjonene ofte vil inneholde betydelig areal, men av mindre verdi
- Ta hensyn til vekting av tilleggsdeler, boder, garasjeplasser m.m.

Situasjonsplan, § 7

Situasjonsplan:

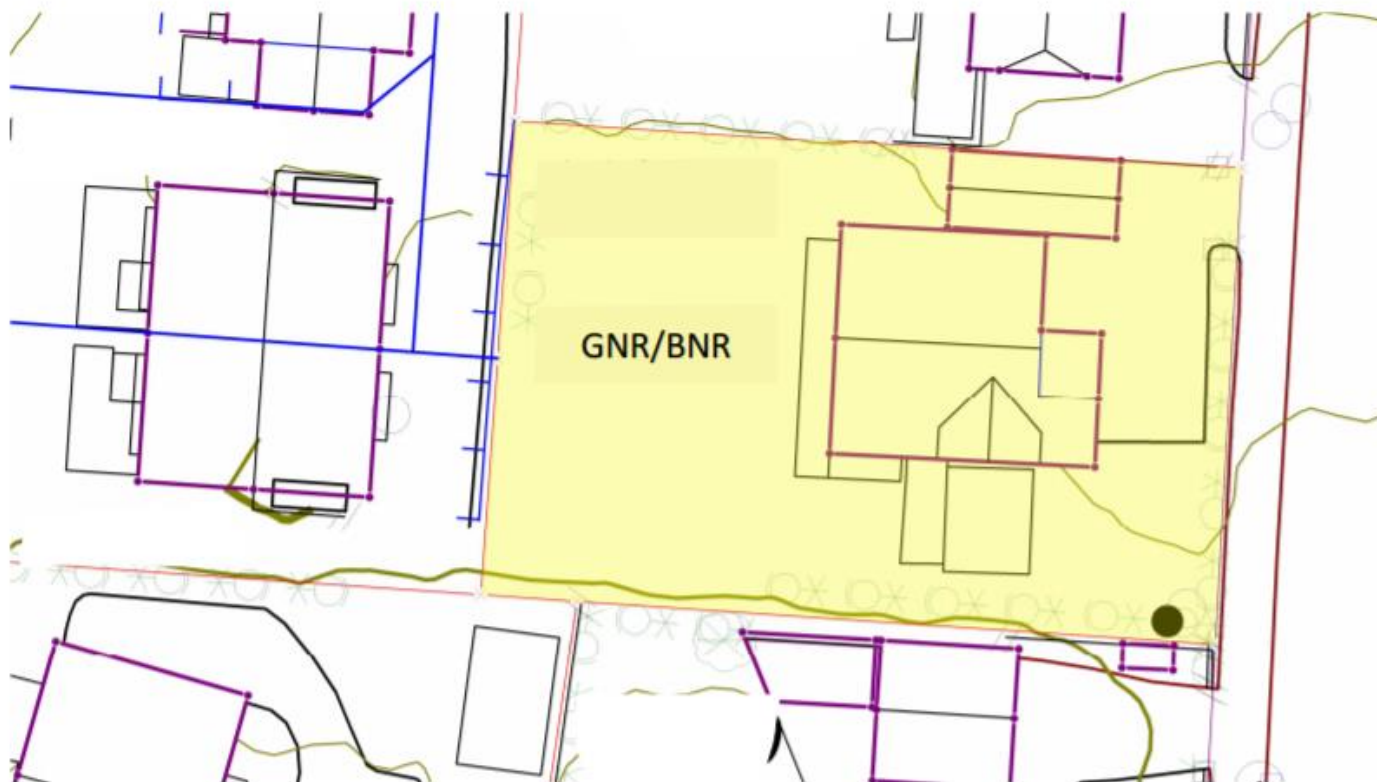
- Skal følge med seksjoneringsbegjæringen.
- Skal vise eiendommen og bebyggelsens plassering, eventuelle tilleggsdeler på tomten.

Eksempel på situasjonsplan med uteareal som skal tinglyses

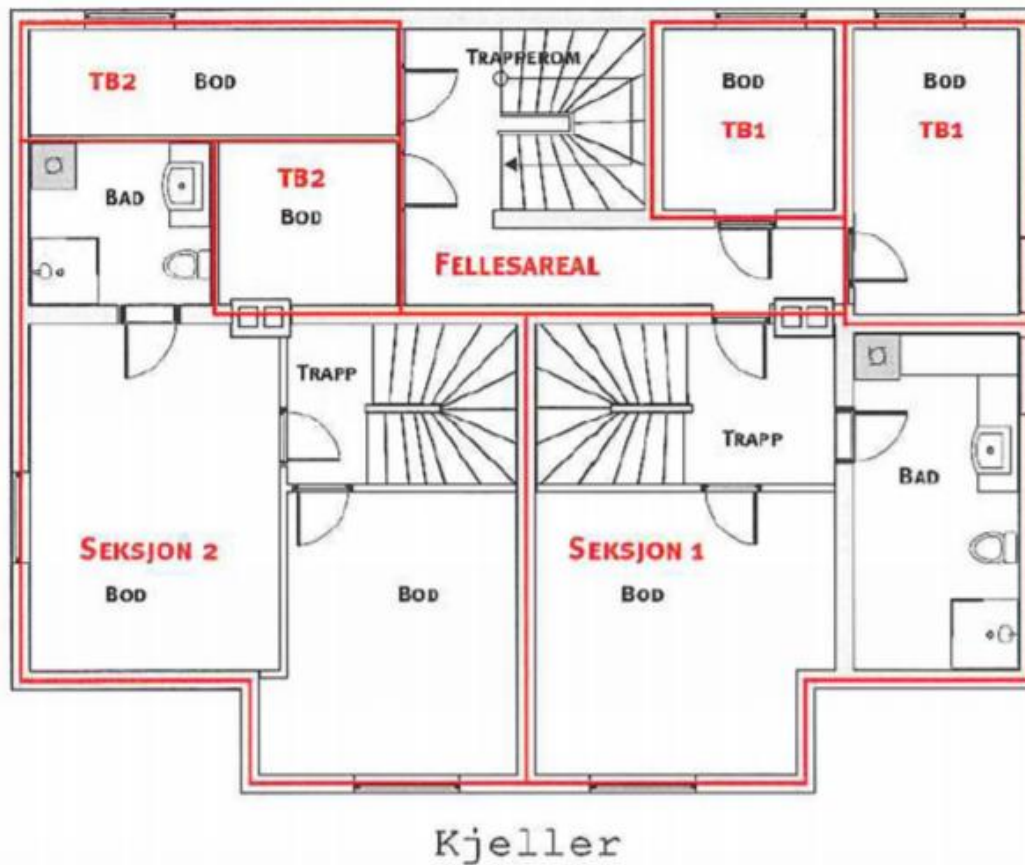
Eksempel på situasjonsplan hvor hele eiendommen er fellesareal

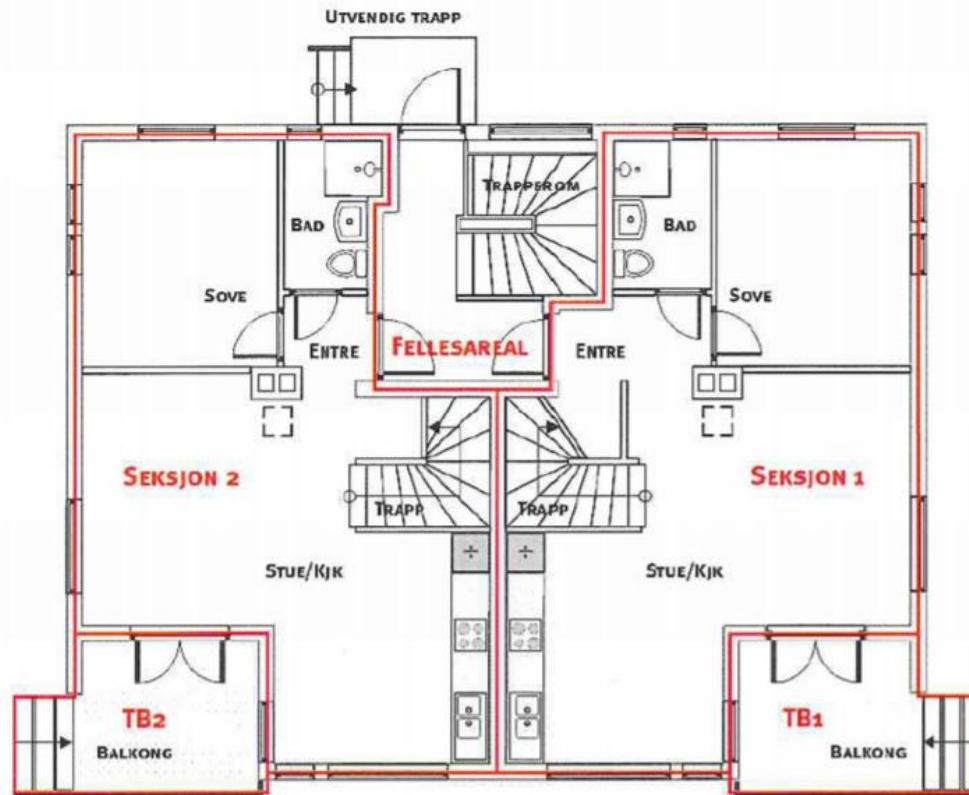
Plantegning § 7

- Tegning av den enkelte etasje i alle bygninger.
- Bruksenhetene og grensen mot fellesareal skal markeres.
- Boligseksjon: det må fremgå at standardkrav er fulgt.

Eksempel på plantegning

Eksempel på plantegning

1. Etasje

Samleseksjon:

Kan gjøres enklere, det aksepteres normalt at man markerer yttergrensen for samleseksjonen.

Ikke nødvendig å markere hver enkelt bolig innenfor samleseksjonen.

Samleseksjoner

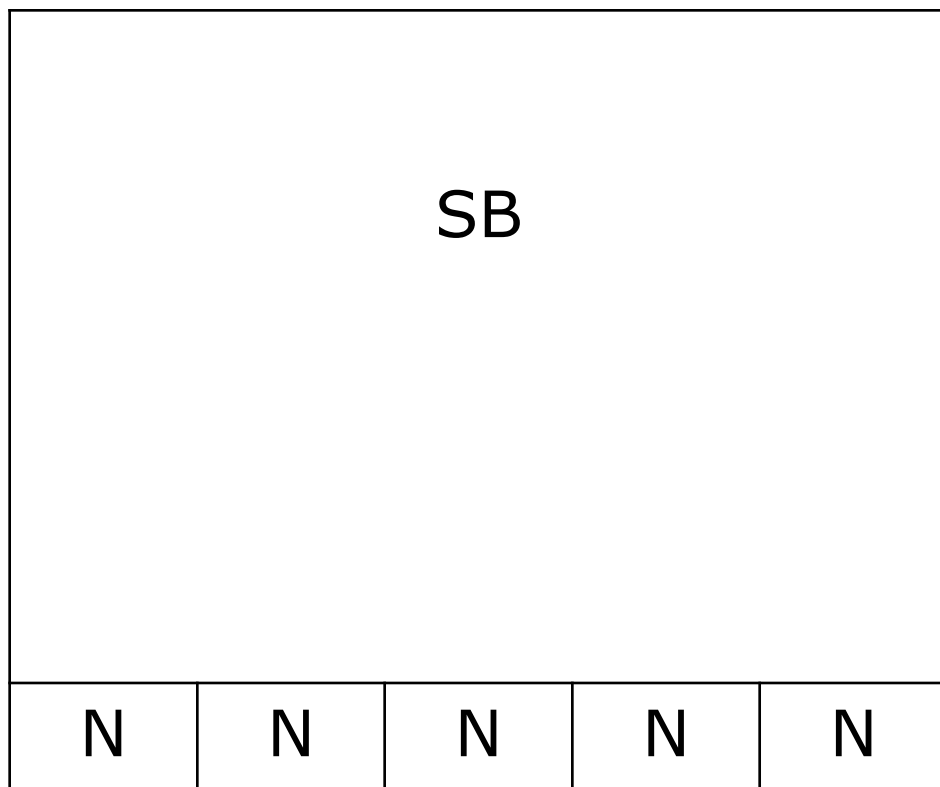
I kombinerte sameier kan boligene og/eller næringsseksjonene utgjøre en samleseksjon.

Dette gir fire muligheter:

Full seksjonering: enten bolig, næring eller en kombinasjon

B	B	B	B	B
B	B	B	B	B
B	B	B	B	B
B	B	B	B	B
N	N	N	N	N

Samleseksjon bolig, flere næringsseksjoner

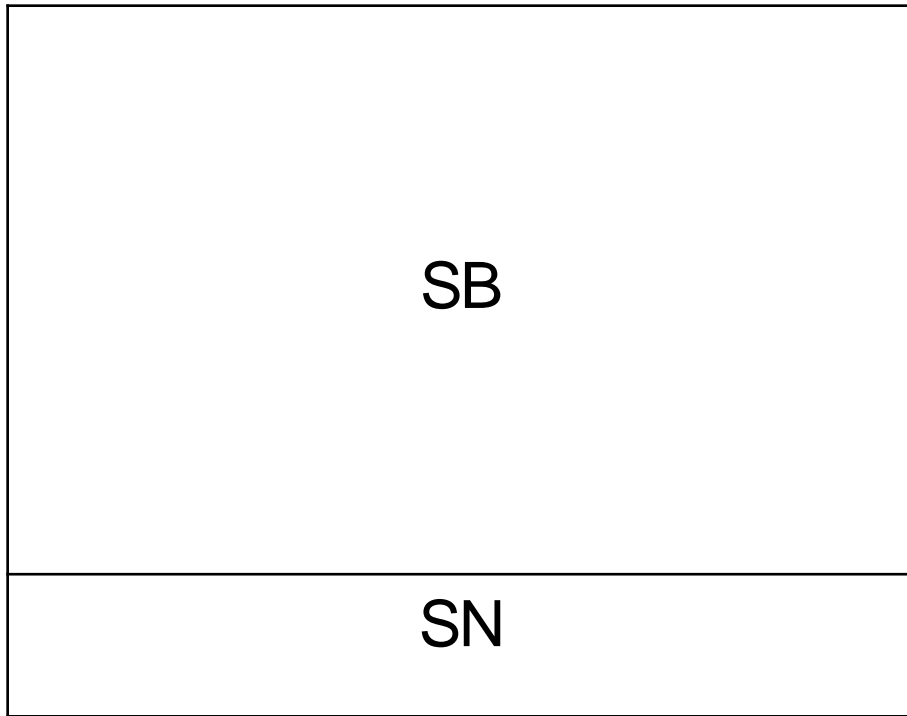

Samleseksjon næring og boligseksjoner

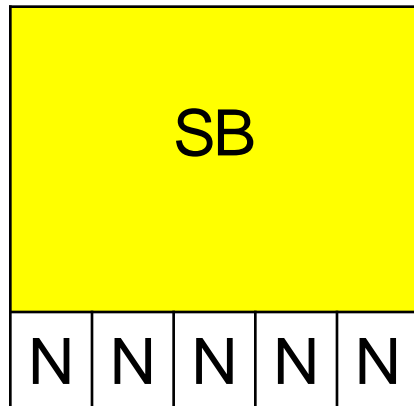
B	B	B	B	B
B	B	B	B	B
B	B	B	B	B
B	B	B	B	B
SN				

Samleseksjon bolig og samleseksjon næring

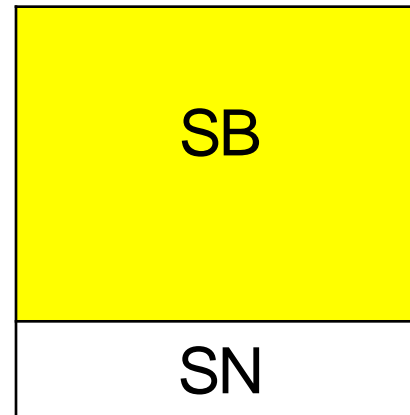

Seksjoneringsmuligheter

B	B	B	B	B
B	B	B	B	B
B	B	B	B	B
B	B	B	B	B
N	N	N	N	N

B	B	B	B	B
B	B	B	B	B
B	B	B	B	B
B	B	B	B	B
SN				

 = BRL

Seksjoneringsbegjæring

Skal sendes til kommunen på standard blankett.

Her skal det opplyses om

- Eiendommens betegnelse (gnr. bnr. adresse)
- Enkeltseksjoner og/el. samleseksjoner
- Seksjonenes formål (bolig eller næring)
- Sameierbrøk for hver seksjon
- Vedtekter for sameiet
- Situasjonsplan
- Dokumentasjon på at undertegnede er hjemmelshaver eller har nødvendig fullmakt.

Krav på seksjonering dersom vilkårene er oppfylt

Ni vilkår:

- Standardkrav til boliger.
- Krav om sammenhengende bruksenhet, egen inngang og hensiktsmessig inndeling.
- Areal som skal dekke felles behov er fellesareal.
- Vaktmesterbolig m.m. som må være fellesareal ved seksjoneringen.
- Seksjoneringen skal bare omfatte en eiendom.
- Det må foretas full oppdeling, med unntak for samleseksjoner.
- Nybygg har igangsettelsestillatelse, i eksisterende bygg må bruksenhetene være ferdig utbygd.
- Seksjoneringens formål må være i samsvar med arealplanformålet.
- Eiendommen må ikke være gjenstand for byfornyning.

Kommunen kan ikke nekte seksjonering av andre grunner, for eksempel at krav i brannvernloven eller teknisk forskrift ikke er oppfylt.

Vedtekter

Skal følge med seksjoneringsbegjæringen, jf § 7.

Må minimum inneholde, jf. § 28:

- grunnboksbetegnelse
- antall styremedlemmer

Utbygger/hjemmelshaver bestemmer hva vedtektene skal inneholde.

Hensiktsmessig med mest mulig komplette vedtekter

- Senere endring krever vedtak på sameiermøtet, vedtektene bør derfor være gjennomtenkte.
- Visse vedtektsendringer krever tilslutning fra de det gjelder og endring her kan derfor bli vanskelig når seksjonene er overtatt.
- Spesielt gjelder dette ved kombinerte sameier.

Eksempler på forhold som bør vurderes vedtektsfestet:

- regulering av råderett over seksjonene
- hva slags virksomhet som kan drives i næringslokalene
- fordeling av felleskostnader
- fordeling av vedlikeholdsansvar

Stemmerettsregler, § 37

- I rene boligsameier har hver seksjon en stemme uansett sameierbrøk.
- I kombinerte sameier har seksjonen stemmerett etter sameiebrøken. Noe annet kan fastsettes i vedtektene.

Faktisk råderett over seksjonen og fellesarealene, esl. § 19

- Sameieren har enerett til å bruke seksjonen.
- Rett til å nytte fellesarealene til det de er beregnet til eller vanlig brukt til og til annet som er i samsvar med tiden og forholdene.
- Den faktiske råderetten er i praksis lik som i borettslag.

Enerett over seksjonen, § 19

Enerett innebærer at sameieren

- kan bruke seksjonen som han vil
- kan nekte andre å bruke den
- kan foreta bygningsmessige endringer
- men bruken må være i samsvar med formålet
- fritidsbolig til helårsbolig og omvendt
- helårsbolig halve året, som fritidsbolig hele året

Eneretten innebærer

For næringsseksjoner

- kan brukes til næring, dvs. alt som ikke er bolig
- kan skifte forretningsvirksomhet
- i vedtektene kan det inntas bestemmelser som regulerer bruken av næringsseksjonene, krever tilslutning
- vedtektene må da registreres, evt. må heftelsene tinglyses

Rådigheten over fellesarealene, § 19

Fellesarealene, jf. definisjonen i § 6 andre ledd:

- alle sameierne har samme rett
- bruken må ikke være til skade eller ulempe
- sameierne bestemmer bruken
- vedtektene kan fastsette midlertidig enerett til bruk av deler av fellesarealene

Rettslig råderett over seksjonen, jf. § 22

Den enkelte sameier rår som en eier over seksjonen:

- selge
- pantsette
- leie ut
- påhefte servitutter

Vedtektene kan inneholde begrensninger, men det krever tilslutning

- viktig at utbygger vurderer dette
- forkjøpsrett?
- godkjenning av leier og erverver
- klausulering
- begrensninger i juridiske persons rett til å erverve seksjon

Forbud mot å erverve mer enn to seksjoner

- erverve, ikke eie
- bolig, ikke næringsseksjoner

Unntak for

- ekspropriasjon
- arv eller forskudd på arv
- kreditor for å redde pantesikret fordring
- borettslag
- stat og kommune, samt selskap eid av disse som har til formål å skaffe boliger
- institusjoner/sammenslutninger som har som formål å skaffe boliger
- arbeidsgiver som skal leie ut til ansatte

Vedlikehold, § 20

Den **enkelte sameier** skal holde **bruksenheten** ved like, slik at det ikke oppstår skade eller ulempe for de andre sameierne. Dette gjelder både hoveddel og tilleggsdel.

Fellesareal skal holdes forsvarlig ved like av **sameiet**.

I NBBLs standardvedtekter er ansvarsfordelingen den samme som i borettslag.

Vedlikehold, § 20

Vedtektene kan fastsette at eierne av bestemte seksjoner skal holde deler av fellesarealet ved like.

Spesielt aktuelt ved:

- flere bygninger
- kombinerte sameie

Krever samtykke, så utbygger må derfor tenke gjennom dette og vedtektsfeste fra starten av. Kan ikke endres med to tredjedels flertall.

Vedlikehold, § 20

Vedlikehold av fellesareal som bør vurderes lagt til visse seksjoner når det gjelder

- Butikkfasade
- Parkeringsplass for kunder til næringslokalet
- Gang, korridor o.l. som kun fører til næringslokalet
- Lekeplass
- Uteplasser og takterrasser som kun brukes av beboere
- Parkeringskjeller, hvis ikke alle har parkering
- Heis og trappeoppgaver som kun betjener boligdelen

Fordelingen av felleskostnader, jf. § 23

Kostnader ved eiendommen som **ikke knytter seg til den enkelte bruksenhet**, skal fordeles mellom sameieren etter sameierbrøken.

Unntak: når særlige grunner taler for å fordele etter nytte eller etter forbruk.

En annen fordeling krever tilslutning, så utbygger bør vurdere dette.

Fordeling av felleskostnader, § 23

Kostnader der fordelingen bør vurderes (særlig ved kombinerte sameier)

- Heis og trapperom
- Leke- og uteplasser, varelevering, boder, sykkelparkering
- Parkering
- Avfallshåndtering
- Forsikring
- Kabel-tv, bredbånd
- Forvaltning

Heftelsesform, § 28

- Sameierne hefter felles ansvar og forpliktelser i forhold til sameierbrøken. Altså et personlig ansvar for den enkelte.
- Kreditor kan fremme krav mot sameieren pro rata, ansvaret er avgrenset til sameierens eierbrøk.
- Kan ikke si opp eierforholdet slik som i borettslag, dvs. ansvar så lenge man eier seksjonen.

Legalpanterett, § 25

- Legalpanteretten (lovbestemt pant) er 1 G, pt kr 92.576
- Tilstrekkelig for store næringsseksjoner? Hvis ikke kan løsningen være i tinglyse eget pantedokument.

Styre, § 38

- Antall medlemmer skal fremgå av vedtektene
- Velges av sameiermøtet
- Kan være både sameiere og eksterne
- Kan ikke vedtektsfeste sammensetningen av styret, eller at grupper skal peke ut styremedlemmer

Organisering av parkering i sameier

Tre alternativer:

- tilleggsdel til seksjon
- egen næringsseksjon, evt. med tilleggsdel
- fellesareal, evt. med midlertidig bruksrett for sameierne

Parkeringsplass som tilleggsdel

- Hver parkeringsplass er en tilleggsdel til en boligseksjon.
- Er varig knyttet til bruksretten.
- Følger boligen ved overdragelse.
- Seksjonseieren har eksklusiv bruksrett, kan leie ut og har vedlikeholdsansvar.
- En boligseksjon kan ha flere tilleggsdeler.
- Bestemmes ved seksjonering og fremgår av søknad om seksjonering.

Parkeringsplass som tilleggsdel

Fordeler:

- Sameieren får ubetinget disposisjonsrett, det er til enhver tid klart hvem som disponerer over plassen

Ulemper:

- Kan ikke omsettes til andre enn sameierne
- Bytte blant sameierne krever reseksjonering

Plassene er en egen seksjon/egne seksjoner

- Seksjonene eies som regel av den eller de som disponerer plassene i sameiet (boligselskapet kan ha liten innflytelse).
- Kan også eies av et eget selskap med bruksrett eller fortrinnsrett til leie til beboere.
- Følger ikke alltid automatisk med ved salg av seksjonen (unntak for realsameie/garasjelag).
- Kan være mulig å selge plassen ut av sameiet dersom ikke mulighetene er begrenset (klausulering/realsameie).
- Utbygger kan beholde plasser dersom alle ikke er solgt før overdragelse.

Egen garasjeseksjon

Bli et sameie som reguleres av sameieloven. Loven er lite tilpasset dette, og det bør lages avtale med rettigheter og forpliktelser som:

- hvem som disponerer hvilke plasser
- adgang til å bytte plasser
- retningslinjer for utleie
- vedlikeholdsansvar

Plassene er fellesareal

- Sameiet står for utleie.
- Sameierne er gitt (midlertidig) eksklusiv bruksrett til plassene i vedtektene, for eksempel i eiertiden, jf. esl. § 19 femte ledd.
- Det er opprettet et garasjelag som har tinglyst rett til plassene. De som disponerer plassene er medlemmer i garasjelaget.

